

WINTERTALING | ADVOCATEN & NOTARISSSEN

PFAS

Wilfred Groustra
advocaat

WINTERTALING | ADVOCATEN & NOTARISSSEN

Wat is PFAS

- Het begrip PFAS als zodanig
- Toepassing van PFAS
- Toxiciteit

WINTERTALING | ADVOCATEN & NOTARISSSEN

Het begrip PFAS als zodanig

Per-poly Fluor-akyl Stoffen

- Meer dan 6.000 verbindingen
- Bekendste hoofdgroepen: perfluorooctaanzuur (PFOA, of C8) en perfluorooctaansulfonaat (PFOS)
- Is een afvalstof bij de productie van GenX-techniek

Toepassing van PFAS

Unieke oppervlakte actieve eigenschappen:
water- en olieafstotend.

- Vlekkenbescherming tapijten;
- Waterafstotend maken kleding
- Pfos: in brandblusschuim (vliegvelden, boorplatformsbrandstofdepots)
- GenX-techniek: Teflon o.m. anti aanbaklaag in pannen

---

toxiteit

PFAS: persistent, bio-accumulatief en toxisch

Zeer Zorgwekkende Stoffen ZZS:

- PFOA, PFOS en Gen-X

Europese indeling:

- Substance of highly concern SVHC (Reach): Gen-X

Hooste toxiciteitsklassen: emissies moeten worden vermeden en teruggedrongen

---

Per wanneer is PFAS een probleem?

- PFAS al decennia toegepast

2015 problemen Drechtsteden:

- moestuinen rond DuPont/Chemours
- Brand/bluswater Moerdijk

PFAS is door algemeen gebruik, ook algemeen veel voorkomend: komt vrijwel overal voor.

Toetsingskader grond en baggerspecie

- Oppervlaktewater: toets aan bestaande water/bodemkwaliteit
- landbodem: idem plus beoordeling grond waarop wordt gestort: bestaande grondkwaliteit mag niet slechter worden (*stand still*) èn:
- Bodem niet meer geschikt voor functies: de functieklassen.

Milieuverklaringen

- Voor PFAS gelden dezelfde onderzoeksverplichtingen als voor andere stoffen.
- Regeling Bodemkwaliteit kent diverse vormen van milieuverklaringen: partijkeuring, (water)bodemonderzoek, erkende kwaliteitsverklaring, (water)bodemkwaliteitskaart, fabricant eigenverklaring.

Bodemkwaliteitskaarten

Worden gemaakt door het lokaal bevoegd gezag:

- Gemeente;
- Waterschap;
- Provincie.

RIVM verzamelt/coördineert alle meetgegevens om tot een landelijk beeld te komen (maart 2020; landelijke achtergrondwaarden: zomer 2020). Hoe sneller die kaarten worden gemaakt, hoe sneller de knelpunten op lokaal nivo worden verminderd.

Bodemfunctieklassen

- Landbouw/natuur
- Wonen
- Industrie
- Bijlage B van de Regeling Bodemkwaliteit geeft de "achtergrondwaarden": de in de praktijk toegepaste maxima voor de in die lijst voorkomende stoffen.
- Geen vastgestelde normen? Dan uitgaan van de "bepalingsgrens/detectiewaarde (Regeling Bodemkwaliteit, Bijlage B, voetnoot 4 j^o Circulaire Bodemsanering, Bijlage 6. voor PFAS geldt als detectiewaarde 0,1 µ/kg

---

Nuancering detectiewaarde

- Ratio detectiewaarde: vanwege afwezigheid van een risico-analyse, voorzorg.

*Echter, als er alternatieven zijn, dan geldt detectiewaarde niet als harde grens (blz 3 THK). Komen we op terug!

Belangrijkste spelers/rollen bij PFAS knelpunten:

Gemeente: moet bodemfunctieklassenkaart opmaken voor de toets kwaliteit grond/bagger (geen bfk-kaart? Dan voldoen aan Achtergrondwaarden).

- Mag/kan regional beleid voeren (waar over later meer).
- Centrale rol bij omgevingsvergunning

RWS/Landelijk Meldpunt Bodemkwaliteit: ontvangt meldingen grondverzet; stuurt melding door aan bevoegd gezag.

* Geen melding nodig bij verwerking op hetzelfde perceel.

Provincie: bij ontgrondingsvergunningen >10.000 m³ of dieper dan 2,5 m.

Waterschap: - bij lozen grondwater/bemaling, vaak vrijstelling bij beperkte hoeveelheden/duur; meestal slechts meldplicht; bij kwetsbare gebieden: vergunning (geregeld in de Keur/Bibi).

- bij storten grond/bagger in oppervlaktewater.

Praktijk vóór THK

- Praktijk ervoer wel knelpunten
- Geen eenduidig beleid: soms strenge beoordeling, soms ook 'door de vingers zien'.
- Staatssecretaris moest met beleid komen: het Tijdelijk Handelingskader THK

THK werkte in de praktijk averechts

- Waar overheden eerst nog soepelheid betrachten werd nu de THK toegepast. Wat eerst een voetnoot was in een bijlage, werd nu uitgeschreven beleid.
- Immers, THK: t.a.v. PFAS gelden dezelfde onderzoeksverplichtingen als voor andere stoffen
- Geen Bodemkwaliteitskaarten voor PFAS: moeten gemaakt worden
- Beperkte opening voor een aantal stoffen, maar verder hantering van de detectiewaarde (op zich logisch: anders verplaatsingen en wie zit daar dan mee in z'n maag bij vaststelling definitief handelingskader medio 2020?).
- Vasthouden aan detectiewaarde 0,1 µ uit voetnoot Regeling Bodemkwaliteit was te voorzichtig: gemiste kans voor tijdelijke maatregel van bijv.50% van de 3-7-3-3- norm
- Geen capaciteit/knowhow lab's om de benodigde milieuverklaringen te maken: lange wachttijden

---

Tijdelijk handelingskader 8 juli 2019

- Bedoeld om opening te bieden met voorlopige hogere tolerantiewaarden: 3-7-3-3 (voor PFOS, PFOA, GenX resp. andere PFAS)
  - *alleen voor grond/bagger *boven*, niet *onder* grondwaternivo,
- Oppervlaktewater: benedenstrooms: geen toets aan kwaliteit
  - *(benedenstrooms is op 9 okt. verruimd tot ook buiten hetzelfde oppervl.waterlichaam mits het sediment van nature daar naartoe wordt verspreid; bij twijfel: deskundigenrapportage)

Regeling THK Diepe plassen

- Afwijkingen op bepalingsgrenzen (in principe 0,1µ mogelijk op basis van gebiedsspecifiek beleid c.q. locatie-specifieke afweging als aangetoond is dat er minimale uitwisseling is met grondwater.
- Geldt alleen voor bagger, niet voor grond (van onder het grondwaternivo)
- Baggerspecie uit eigen beheersgebied is ook uitgezonderd.
- Voor grond: 3 stortlocaties aangewezen. Is natuurlijk weinig en logistiek geen oplossing...

Opening voor Lokaal beleid §5 THK (I)

- Als lokale achtergrondnivo's hoger zijn dan landelijke toepassingsnorm, en
  - Op gebiedsnivo sprake van een *stand still*.
- Bedoeld om op gebiedsnivo problemen grondverzet op te lossen.
Geen beperking vwb grond onder grondw.peil.
Gebiedsgrootte is dus afh. van de betreffende autoriteit.
(geen uitzondering bij functie landbouw/natuur)
- Voorbeeld Helmond (VK 11-11-19): calamiteit 2017 Chemours Gen-X: RIVM stelde met bodenmkwaliteitskaart vast in welke gebieden binnen de gemeente grond vrij verplaatst mag worden. Alleen vlakbij fabriek mag geen grond verplaatst worden. Anderzijds mag geen vuilere grond van buiten de gemeente worden ingevoerd.

Opening voor Lokaal beleid §5 THK (II)

Diepe plassen:

- Geohydrologisch geïsoleerd (geen uitwisseling grondwater)
- Soepeler toepassingsnorm voor baggerspecie uit eigen beheersgebied. Dit betreft dus het Waterschap; is dus ruimer gebied dan van een gemeente.
- Geldt niet voor grond.

Opening in Antw. Staatssecr. 29-10

“ Om te zorgen dat de toepassing van grond niet hoeft te wachten tot bodemkwaliteitskaarten zijn vastgesteld, heb ik in het Tijdelijk Handlingskader de mogelijkheid ingebouwd dat *uitvoerders* zelf de achtergrondwaarde bepalen.”

“ (...) ...er meer mogelijk is dan wordt gedacht”

- Deze opening las niet iedereen in het THK....
- Wie zijn “uitvoerders”?
- Biedt een handvat om aan de hand van zelf vergaarde meetgegevens een opening te forceren.
- Aanbeveling dat de Staatssecr. hier haar beleid meer concretiseert. Gelet op knelfactor in een voetnoot van een bijlage is een meer ferme uitzonderingsregeling tijdens RWS alleszins geïndiceerd.

Opening

- Per geïndiceerd PFAS-product in het betreffende gebied al een voorlopige achtergrondwaarde vaststellen. Niet wachten op een volledig overzicht.

Oplissing PFA o.b.v. brief Ministers d.d. 13-11-2019

..... Ook voor PFAS wordt hard gewerkt om de vertraagde projecten los te trekken. Naast de aangekondigde achtergrondwaarde voor de landbodem, komt er ook voor de waterbodem een soortgelijke landelijke achtergrondwaarde. Dit wordt door Rijkswaterstaat in samenwerking met het RIVM en het kennisinstituut Deltares voor 1 december in kaart gebracht. Dit geeft baggerprojecten meer ruimte daar waar nu door het ontbreken van zo'n achtergrondwaarde de 0,1 grens geldt.

- De rijksbaggerdepots worden opengesteld voor de meest vervuilde baggerspecie die ook PFAS bevat. Deze baggerdepots zijn de meest veilige locatie om deze vervuilde bagger op te slaan. Dit geeft op korte termijn een oplossing voor grote baggerprojecten, onder andere nabij IJmuiden, het Maas/Waal kanaal en de Nieuwe Waterweg.

Update bodemkwaliteitskaarten

- Daarnaast krijgen gemeenten de mogelijkheid om via een versnelde procedure hun bodemkwaliteitskaarten te updaten. De Minister voor Milieu en Wonen stuurt de benodigde spoedwetgeving hiervoor vandaag naar de Eerste en Tweede Kamer. Doel is dat de nieuwe procedure rond 1 december gebruikt kan worden. De vliegende brigade, een team van bodemexperts, is deze week van start om gemeenten en provincies bij de voorbereidingen hiervoor te helpen.
- Naast deze nieuwe maatregelen is het kabinet continu aan het verhelderen wat allemaal al kan, onder andere op informatiemarkten en werkconferenties. Ook de Bodemhelpdesk is volop gemeenten, provincies en bedrijven aan het helpen om aan te geven per project wat de mogelijkheden zijn. Zo biedt tijdelijke opslag uitkomst en accepteren diverse grondbanken grond zonder PFAS-meting. Daardoor kunnen aannemers grond kwijt. Ook is in steeds meer gemeenten al meer ruimte door op basis van metingen een lokale achtergrondwaarde vast te stellen.

Bronbeleid

- Tenslotte werkt het kabinet aan bronbeleid. Om in de toekomst te voorkomen dat PFAS nog verder in ons milieu terechtkomt, zet het kabinet zich in om in Europa alle 6000 stoffen uit de PFAS-groep te verbieden. PFAS kan dan alleen nog onder zeer strenge restricties in producten gebruikt worden. Hiervoor zijn Europese afspraken nodig.

WINTERTALING | ADVOCATEN & NOTARISSSEN

Mooie woorden?

Wikipedia over PFAS:

“Minister Cora van Nieuwenhuizen heeft in mei 2019 nog vergunning verleend aan de fabriek van Chemours in Dordrecht om jaarlijks 5 kilo GenX[10] en 2 kilo PFOA te blijven lozen in de rivier de Merwede.[11][12][13][14][15] De Tweede Kamer ging mee met de vergunningverlening door steun van de SGP aan de regering.[16][17]”

* Noten staan in de betreffende Wiki pagina.

Dit is aanleiding om de overheid aan te spreken op minder rigide opstelling bij de handhaving bij grondverzet: oog voor de aannemers; niet alleen ruimte bieden voor de multi-nationals als Chemours.

WINTERTALING | ADVOCATEN & NOTARISSSEN

Focus na THK te veel op:

- centrale regelingen (nieuwe Bodemkwaliteitskaarten duurt te lang)
- Hantering algemene waarden: òf 3-7-3, òf 0,1µ
- Beter: focus op decentraal beleid
- Beter: zoek o.b.v. reële indicatoren naar alternatieven voor de detectiewaarden (focus op alternatieven van de risico-analyse en de uitvoorzorg-gedachte)

WINTERTALING | ADVOCATEN & NOTARISSSEN

- Geen focus op een generieke norm: kijk naar voorbeeld Helmond: obv locale beoordeling/normen kan meeste grond vrij verplaatst worden, maar echte vervuiling niet.
- Geen generieke norm: Focus op verdachte plaatsen zoals productieplaatsen PFAS (Helmond) maar ook bijv. waar brand is geweest (blusschuim)

Remedies:

- lagere overheden aanspreken op mogelijkheden eigen lokaal beleid;
- eigen achtergrondwaarde voor relevante PFAS-producten bepalen;
- Bij bagger/waterstaat: wat ligt in natuurlijk stroomgebied; wat in eigen gebied (inz Stand still);
- Staat aanspreken op tijdelijk soepeler norm dan de 0,1µ in de Noodwet (bijv. 50% uit de 3-7-3-3 = 1,5);
- Coördineren/oplossingricht communiceren/masseren bij knelpunten op uitvoeringsnivo/lagere overheden: koudwatervrees weg zien te krijgen en meer oog voor mogelijkheden die centrale overheid biedt en voor ogen heeft staan.
- Civiel-rechtelijke claim bij overheid die regelgeving onzorgvuldig/te snel/onverhoeds heeft geïmplementeerd (liever: dreigen met....)

En de Merwede (5 kilo GenX en 2 kg PFOA)?

- De vervuiling ontstaat in het natuurlijk afzetgebied.
- Hier voorziet dus het THK in....
